

OTHELLO BAĞLAMINDA İNSAN: POLİTİKADA İNSANIN DEĞERİ

Yrd. Doç. Dr. A. Serdar ÖZTÜRK
Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
e-mail: aserdar@erciyes.edu.tr

Özet

Othello Shakespeare'in önemli tragedyalarındandır ve bağlamından dolayı, bizler için öncelikli öneme sahiptir. Bu makalede, insanları değerlendirme konusunda Avrupa merkezli düşünce ölçütleri ortaya konmaktadır. Avrupa merkezli ideolojiye göre, insanın değeri hakim ideolojiye katkısı oranında değişim göstermektedir. *Othello* Avrupa merkezli düşüncenin gizemini ortadan kaldıran mükemmel bir eserdir.

Anahtar Kelimeler: Shakespeare, Othello, Bağlam, Avrupa Merkezli Düşünce.

MAN IN THE CONTEXT OF OTHELLO: THE VALUE OF MAN IN POLITICS

Summary

Othello is among the famous tragedies of Shakespeare, and it has prime significance for us because of its context. In this paper, Euro-centric criteria are presented in the assessment of people. The value of man changes for contribution to dominant hegemony according to Eurocentric ideology. *Othello* is an excellent work which demystifies Euro-centric thought.

Key Words: Shakespeare, Othello, Context, Euro-centric Thought

1. Giriş

Dünyanın en önemli edebi şahsiyetinin Shakespeare olduğunu söylemek büyük bir iddia değildir. Böyle bir iddia edebiyat çevrelerinde yapılagelmiş ve geniş ölçüde kabul görmüştür. Shakespeare uzmanı Marchette Chute Shakespeare'ı gelmiş geçmiş en büyük oyun yazarı olarak niteler (3). Wynne-Daveis'e göre Shakespeare yalnız çağının ve İngiltere'nin değil tüm dünyanın ve tüm zamanların en önemli yazarlarının başında gelir (251). *Othello* Shakespeare'in önemli tragedyaları arasında yer almasına rağmen, hiçbir zaman onun en önemli eseri olarak nitelenmemiştir. Ünlü şair ve eleştirmen T. S. Eliot Shakespeare'in eserlerini değerlendirirken *Hamlet* için edebiyatın *Mona Lisa*'sı demiştir (71). Postmodern eleştiri edebi eserler arasındaki hiyerarşiyi kaldırmış fakat klasik Shakespeare eleştirmenlerinden Stanley Wells *Macbeth*'i Charles Boyce ise *King Lear*'ı Shakespeare'ın en önemli eseri kabul etmiştir. Fakat *Othello*'nun bağlamında Os-

manlılar yani Türkler olduğundan, bu eserin değeri bizim nazarımızda kat kat artar ve onu bizim için en önemli eser yapar.

2. *OTHELLO* Bağlamında İnsan: Politikada İnsanın Değeri

Bu makalede, Shakespeare'ın önemli tragedyaları arasında bulunan *Othello*'dan yola çıkarak, politik çıkarlar doğrultusunda insanın kazandığı/kaybettiği değerler irdelenecektir. Shakespeare bu tür değer değişimlerini diğer oyunlarında da ortaya koyar. Fakat *Othello*'nun bağlamını Türkler oluşturduğu için, bu oyun bizlerin ilgisini daha fazla artırmaktadır. *Othello*'da hiçbir Türk karakter olmamasına rağmen, oyunun her sahnesinde ve her perdesinde Türk varlığı hissedilir. Bu çalışmada Avrupa'nın Rönesans dönemi Türk imajını yansıtmayı ve politikanın kişileri nasıl hakim ideoloji doğrultusunda değerlendirdiği ele alınacaktır.

Othello'da bir çok tarihi olaylara göndermeler görmek mümkündür. Bunlardan bizim için en önemlisi batılı kaynaklarda Lepanto olarak bilinen İnebahtı deniz savaşıdır. Bilindiği gibi, İnebahtı deniz savaşında Osmanlı donanması yenilmiş ve bunun üzerine Sokullu Mehmed Paşa Venedik elçisi Barbaro'ya şu meşhur sözleri söylemiştir:

İnebahtı muharebesinden sonra cesaretimizin sönmediğini
görüyorsun;
sizin zayıflığınızla bizimki arasında fark vardır; biz sizden bir
krallık yer
(yani Kıbrıs adasını) alarak kolunuzu kestik; siz de donanmamızı
mağlup etmekle sakalımızı tıraş etmiş oldunuz; kesilmiş kol yerine
gelmez, lakin tıraş edilmiş sakal daha gür olarak çıkar
(Uzunçarşılı 23).

İnebahtı deniz savaşı *Othello*'da şöyle anlatılmaktadır:

2 GENTLEMAN: A segregation of the Turkish Fleet:
For do but stand upon the foaming shore,
The cidden billow seems to pelt the clouds,
The wind-shak'd surge, with high and monstrous main
And quench the guards of th' ever-fixed Pole:
I never did like molestation view
On the enchafed flood.

II. BEY: Osmanlı donanmasının darmadağın olduğunu.
Çünkü köpüklenen kıyıya hele bir bakın:
Titizlenen dalgalar sanki bulutlar kamçılıyor,
Rüzgarın savurduğu dik yeşil dalgalar
Işıldayan Küçükayıya su atıyor
Ve ezelden beri yerinde duran Kutup Yıldızının bekçilerini

Sanki suya boğuyor. Kuduran denizin bu derece karıştığını
Hiç görmemiştim.

(II. i.)

1571'de İnebahtı deniz savaşında Osmanlı donanmasının yenildiği ve *Othello*'da belirtildiği gibi Türklerin çoğunun boğulduğu tarihi bir gerçektir (Uzunçarşılı 22). *Othello*'nun yazıldığı ve sahnelendiği dönemlerde bütün bir Avrupayı Türk korkusunun da sardığı başka bir gerçektir (Aksoy 43). II. Perdenin ii. sahnesi Türkleri yendikleri için verilen ziyafetle başlar ve Tanrının Kıbrıs'ı ve *Othello*'yu koruması dilenir:

HERALD: It is Othello's pleasure, our noble and vailant General:
That upon certain tidings now arriv'd, importing the mere perdition
of the Turkish Fleet: every man put himself into triumph. Some to
dance, some to make bonfires, each man, to what sport and revels his
addition leads him. For besides these beneficial news, it is the
celebration of his nupital. So much was his pleasure should be
proclaimed. All offices are open, and there is full liberty of feasting
from this present hour of five, till the bell hath told the eleven.
Heaven bless the Isle of Cyprus, and our noble General Othello:

TELLAL: Osmanlı donanmasının büsbütün mahvolduğunu bildiren
yeni haberler üzerine, asil ve cesur kumandanımız *Othello* herkesin
bayram etmesini diler. İsteyen oynasın, isteyen ateşler yakсын; her
adam, keyfi hangi oyun ve eğlenceyi istiyorsa ona koyulsun. Çünkü,
bu sevinçli haberdan başka, onun düğünü de kutlanıyor. Kendisi
bunların ilan edilmesini arzu etti. Bütün mutfak daireleri açıktır.
Şimdi saat beşten çan onbiri vuruncaya kadar, istenildiği gibi yi-
yip içmeğe izin var. Tanrı Kıbrıs Adasının da, asil kumandanımız
Othello'nun da bahtını açık etsin.

(II. ii.)

Othello'da politikanın insanlara yüklediği rolleri ve bu rollerin hangi ölçüt-
lere göre değişiklikler sergilediğini açıkça görmek mümkündür. *Othello* Venedik
donanmasının Mağripli, zenci ve aynı zamanda güçlü bir komutanıdır. Toplumsal
beklentilerin aksine aralarındaki sınıf, ırk ve yaş farkını hesaba katmadan Venedik-
li bir soylu Brabantio'nun güzel kızı Desdemona ile zenci *Othello* gizlice evlenir.

Bu sıra dışı evlilik haberini Iago ve Roderigo Desdemonanın babası
Brabantio'ya tahrik edici bir şekilde verirler:

IAGO: Sir, y'are robb'd, for shame put on your gown,
Your heart is burst, you have lost half your soul;
Even now, now, very now, an old black ram
Is tugging your white ewe. Arise, arise,
Awake the snorting citizens with the bell,

Or else the devil will make a grandsire of you.
Arise I say.

IAGO: İnanınız ki efendim soyuldunuz. Allah rızası için üstünüzü başınızı giyin, can evinize girdiler, yarı canınızı çaldılar. Hatta şimdi, şu anda yaşlı bir kara koç, beyaz koyununuzla çiftleşiyor. Kalkın, kalkın! Horlayan şehirlileri çan çalıp uyandırın, yoksa şeytan sizi büyük baba yapacak, kalkın diyorum.

(I. i.)

Venedikliler böyle sıra dışı bir evliliği hazmedemezler ve bu evliliğin sona ermesi için elinden geleni yaparlar. İşe Othello'nun kendi toplumlarının bir üyesi olmadığını öne çıkararak başlarlar. Birinci sahnenin birinci perdesi Othello ile ilgili ırkçı ve aşağılayıcı ifadelerle doludur: “a barbary horse (bir Berberi atı)”, “a lascivious Moor (şehvet düşkünü bir Mağripli)”, “an old black ram (yaşlı bir kara koç)”.

Elbette, böyle bir aşağılamanın altında temel olarak politik nedenler yatmasına rağmen, Iago ile Roderigo'nun böyle bir evliliğe karşı gelmeleri daha basit sebeplerle açıklanır. Othello, Iago'nun yerine Cassio'yu terfi ettirir ve bu yüzden Iago Othello'ya düşman kesilir:

IAGO: Despise me
If do not. Three great-ones of the City
(In personal suit to make me his Lieutenant)
Off-cap'd to him: and by the faith of man
I know my price, I am worth no worse a place.
But he (as loving his own pride, and purpose)
Evades them, with a bumbast circumstance,
Horribly stuff'd with epithets of war,
And in conclusion,
Nonsuits my mediators. For certes, says he,
I have already chose my officer: And what was he?
Forsooth, a great arithmatician,
One Michael Cassio, a Florentine,
(A fellow almost damm'd in a fair wife)
That never set a squadron in the field,
Nor the division of a battle knows
More than a spinster. Unless the bookish theoretic:
Whereinb the toged. Consuls can propose
As masterly as he. Mere pattle (without practice)
Is all his soldiership. But he (Sir) had th' election;
And I (of whom his eyes had seen the prof
At Rhodes, at Cyprus, and on the other grounds,

Christen'd and Heathen,) must be be-leed, and calm'd
By debtor, and creditor. This counter-caster,
He (in good time) must his Lieutenant be,
And I (God bless the mark) his Moorship's Ancient

IAGO:Eğer (nefret) etmiyorsam beni alçak bil. Şehrin üç büyüğü, beni kendine muavin yapsın diye, ona gittiler, yüzünü döktüler. Hem, dinim hakkı için değerimi biliyorum, layık olduğum yer bundan aşağı değildir. Ama o sade kendi bildiğini okuyan biri. Harpten filan dem vurdu, bir sürü ağız kalabalığı ederek ricacılarımı atlattı, sonunda onları boş döndürdü. “Doğrusunu isterseniz adamımı seçmiş bulunuyorum,” diyiverdi. Seçtiği de kimmiş? Sözde usta bir hesapçı, Floransalı Michael Cassio adında biri; her güzel kadınla başını belaya sokacak bir adam. Ne bir kıtaya kumanda etmiştir, ne de harp düzenini ihtiyar bir kızdaki daha fazla bilir. Sade kitaplardan nazariye ezberler, bunu ise harmanlı devlet adamları da onun kadar ustalıklı becerir. Onun bütün askerliği bir iş görmeden gevezelik etmektir. Yine de, efendim, o seçildi. İktidarımı Rodos'ta, Kıbrıs'ta diğer Hıristiyan ve barbar topraklarda kumandana gösterdiğim halde ben hasır altı oldum. Bir zimmet-matlup katibinin gerisinde kalmağa mahkum edildim. Bu hesapçı, vakti gelince, onun muavini oluyor, bense – Allah nazardan korusun! – Mağripli efendimizin çavuşu kalıyorum.

(I. ii.)

Iago, Othello'ya onu terfi ettirmedikten düşmandır ve düşmanlığı politik bir yolla yapar. Bunun için de Othello ile Desdemona'nın sıra dışı evliliğini kullanır.

Roderigo'nun düşmanlığının sebebi ise farklıdır: Desdemona'ya olan aşkı. Roderigo Desdemona'yı babasından istemiştir, fakat Brabantio kızını Roderigo'ya vermemiştir. Bu olay eserde şöyle anlatılır:

BRABANTIO: The worsen welcome:
I have charg'd thee not to haunt about my doors:
In honest plainness thou hast heard me say,
My daughter is not for thee. And now in madness
(Being full of supper, and distemp'ring draughts)
Upon malicious knavery, dost thou come
To start my quiet.

BRABANTIO: Daha fena ya. Kapıma musallat olmamayı sana emretmiştim. Kızımı sana vermeyeceğimi açık açık söylediğimi duy-

dun. Şimdi, dolgun mide ile içip içip, sarhoş olduktan sonra deliliğe kalkıyor, münasebetsiz bir oyunla rahatımı kaçıırıyorsun.

(I. i.)

Roderigo, Othello'ya olan kinini açıkça ifade etmez. O da husumetini politik bir nedene bağlar:

RODERIGO: ...Your daughter (if you have not given her leave)
I say again, hath made a gross revolt,
Tying her duty, beauty, wit, and fortunes
In an extravagant, and wheeling stranger,
Of here, and everywhere: straight satisfy yourself.

RODERİGO: ...Eğer kendisine izin vermedinizse, tekrar ediyorum ki, kızınız kalbini, güzelliğini, aklını ve servetini bugün burada yarın şurada gezen bir yabancıya köle ederek büyük bir isyanda bulundu.

(I. i.)

Roderigo aşık olduğu Desdemona'nın başka birisiyle, hele hele o toplumun üyesi olmayan birisiyle, evlenmesini hazmedemez. Bu nedenle böyle bir evliliğin toplumsal beklentilerin aksine gelenek ve göreneklerin dışında bir evlilik olduğunu öne çıkarır.

Her iki durumda da Iago ve Roderigo Othello'nun ırksal özelliklerini vurgulayarak bu evliliği gündemde tutarlar. Onlara göre Othello, aslında tamamen batı kültürünü benimsemişse de, başka bir kültüre aittir ve başka bir kültürün değerlerini taşıdığı iddia edilir. Bu da Othello'nun aşağılanması ve hor görülmesi için yeterli bir sebeptir. Çünkü, Iago ve Roderigo'nu bakış açısıyla, Othello Hıristiyan ve beyaz olan batı kültürünün bir üyesi değildir. Edward Said'in çok bilinen tabiri ile 'başkasıdır'. Othello Plato'dan beri gelen ikili karşıtlığın – ben/diğeri veya biz/diğerleri – ikinci kısmında bulunur. Batı dünyasında bu ikili karşıtlıkta daima birinci terimin ikincisine üstünlüğü kabul edilegelmiştir. Roderigo ve Iago'ya göre, Hıristiyan ve beyaz Avrupa kültürüne mensup oldukları için, başka bir kültüre ait olan Othello'dan, doğal olarak daha üstündürler. Böyle bir yargı, Plato'dan Yapısalcılık sonrası batı düşünce tarihine damgasını vurmuş bir düşüncedir. Aynı düşünce Samuel P. Huntington tarafından yazılmış son günlerin revaçta kitabı *Medeniyetler Çatışması*'nın da temel savını oluşturmaktadır.

Yapısalcılık sonrası batı felsefesine göre, ikili karşıtlığın yapısı bozulabilir: doğru/yanlış, erkek/kadın, ben/başkası, merkezi olan/marjinal olan, Avrupalı/Avrupalı olmayan, Hıristiyan/Hıristiyan olmayan vb. Bu karşıtlıklar yapısalcılık sonrası batı felsefesine kadar batı düşüncesinin temel taşıdır ve birinci terim ayrıcalıklı ve üstün olana, ikincisi ise birinciden türemiş ve aşağıda olana işaret eder. Jacques Derrida bu düşüncenin metafizik ya da ideolojik olduğunu öne sürerek hiyerarşik karşıtlıkları ortadan kaldırmayı amaçlamıştır. Derrida birinci terimin ikincisinin önüne geçiren mantığın tersine çevrilip çevrilmeyeceğini araştırarak,

sonuçta ikinci terimin de belirleyici olabileceğini ispat etmeye çalışır. Ancak Derrida, söz konusu hiyerarşik karşıtlıkları tersine çevirmekle yetinmez, bu işlemi karşıtlığın iki tarafındaki terimi de “yerinden sarsana kadar devam ettirir ve ikisini de karar verilemez bir durumda bırakır” (112). Derrida’nın bu görüşleriyle *Othello*’yu ele alacak olursak, *Othello* ile Hıristiyan Avrupa değerleri arasında herhangi bir üstünlük ve aşağılık mevcut değildir. Bu nedenle aralarında varmış gibi görünen problemler de ortadan kalkar. Kısacası üstünlük veya aşağılık gibi değerlendirmeler mevcut sistemlerin kendilerinin ürettiği suni yargılardır. Bu yargılama mevcut sistemlerin menfaati doğrultusunda her an değişim gösterebilirler. Bu değişimi *Othello*’da net bir şekilde görmek mümkündür.

Bağlam değer yargılarının değişiminde önemli rol oynar. *Othello* batı düşüncesini yansıtan Iago ve Roderigo’nun değerlendirmelerinden kurtulur ve yeni bir değer kazanır. Başka bir deyişle birden bire o toplumun üyesi olur. Gelişen olaylar ibreyi *Othello*’dan yana çevirir ve *Othello* ikili karşıtlığın birinci terimi tarafında yer alır. Çünkü, Osmanlı donanmasının yola çıktığı haberi tam bu esnada ulaşır ve Venedik Dükü Senatoyu toplantıya çağırır. Avrupalı ve Hıristiyan merkezli düşünce sistemi bu ideoloji doğrultusunda *Othello*’ya büyük ölçüde ihtiyaç duyar.

Politik değerlendirmelerin her an ve her duruma göre değiştiğini I. perdenin iii. sahnesinde çarpıcı bir şekilde görmek mümkündür. Brabantio kızının kaçırıldığını Düke söylemesi üzerine Dük şöyle der:

DUKE: Whoe’er he be, that in this foul proceeding
Hath thus beguil’d your daughter of herself,
And you of her; the bloody Book of Law,
You shall yourself read, in the bitter letter,
After your own sense: yea, though on proper son
Stood in your action.

DÜK: Böyle çirkin bir surette kızınızın aklını çelen ve sizi onsuз bırakan kim olursa olsun, hakkında adaletin kanlı kitabının ağır hükmünü istediğiniz gibi tefsir size bırakılmıştır: Hatta davanıza hedef öz oğlumuz bile olsa.

(I. iii)

Brabantio’nun kızı ile evlenenin, içinde buldukları şartlarda çok ihtiyaç duydukları *Othello* olduğunu öğrenen Dük, az önce söylediklerini unuttur ve Brabantio’yu teselli etmeye çalışır:

DUKE: I think this tale would win my daughter too,
Good Brabantio, take up this mangled matter at the best:
Men do their broken weapons rather use,
Than their barte hands.

DÜK: Bu hikaye benim kızımın da kalbini kazanırdı sanırım. Aziz Brabantio, olan olmuş, meseleyi elinizden geldiği kadar iyi karşılayın. İnsan silahsız dövüşmektense kırık silahını kullanmayı tercih eder.

(I. iii)

Othello, Avrupa Hıristiyan kültürüne ait olmamasına hatta kendi kültürlerinden aşağı kabul ettikleri bir kültüre mensup olmasına karşın, Dük Othello ile Desdemona'nın bu sıra dışı evliliğini hoş görür ve Brabantio'yu ilginç bir şekilde teselliye devam eder:

DUKE:... When remedies are past, the griefs are ended
By seeing the worst, which late on hopes depended.
To mourn a mischief that is past and gone,
Is the next way to draw new mischief on.
What cannot be preserv'd, when fortune takes:
Patience, her injury a mock'ry makes.
The robb'd that smiles, steel something from the thief,
He robs himself, that spends a bootless grief.

DÜK:...İlaç fayda etmeyince, eskiden iyileşmeyi umarak duyulan acılar daha beterinden korkup dinerler. Geçmiş bir kazaya kederlenmek yeni bir kazaya yol açmak olur. Talihsizlik kaçınılmaz bir şeydir, ama sabırla tesirsiz bırakılabilir. Soyulduğu halde gülen adam hırsızdan bir şey çalmış sayılır; boş yere kederlenense kendi kendini soyar.

(I. iii)

Brabantio Dükün tesellisine ikna olmamışa benzer ve aynı nükte ile Düke karşılık verir:

BRABANTIO: So let the Turk of Cyprus us beguile,
We lose it not so long as we can smile:

BRABANTİO: Öyleyse, bırakalım, Osmanlılar Kıbrıs'ı bizden alsın; gülümseyebildiğimiz kadar onu kaybetmedik demektir.

(I. iii)

Onaltıncı Yüzyılda ve *Othello*'nu kaleme alındığı Onyedinci Yüzyılın başlarında, sadece *Othello*'da değil daha bir çok eserde Avrupa'yı Osmanlı korkusu sardığı görülmektedir. *Othello*'da Osmanlı korkusu bariz bir şekilde görülür. Aynı dönemde Protestanlığın en önemli kişisi Martin Luther (1483-1546) de Avrupa için Türk tehlikesine parmak basar. Luther Türkleri "Hıristiyanları uyandırmak için

Tanrının yolladığı veba” olarak niteler (İnalcık 329). Aynı dönemde yazılmış Lutherci bir dua kitabında “Tanrıya insanları Papa’dan ve Türk dehşetinden koruması için dualar edilir” (Lewis 74). Bu tür değerlendirmelere bu dönemde yazılmış batılı eserlerde sıkça rastlamak mümkündür. İngiliz şair Francis Bacon (1561-1626) ünlü kitabı *Denemeler*’de (*Essays*) Türkleri “acımak bilmeyen bir ulus ... ahlakı, edebiyatı, sanatı, bilimi olmayan insanlar.... Bir kelime ile insanlığın yüz karası” (59) diyerek Türkleri batıya bu şekilde anlatmıştır.

İşte böyle bir ortamda Othello batılının bir numaralı düşmanı, tek kabusu Türklerle karşı savaşarak bu tehdidi bertaraf etmek için Hristiyan Avrupa’ya lazımdır:

DUKE: Valiant Othello, we must straight employ you,
Against the general enemy Otoman.

DÜK: Yiğit Othello, sizi hemen baş düşman Osmanlılara karşı kullanmamız lazım geliyor.

(I. iii.)

Venedikliler böyle bir tehlike karşısında Othello’ya ihtiyaç duyarlar ve onun kuraldışı evliliğini kabul ederler. Çünkü, Othello Hristiyan Avrupa donanmasının başkomutanıdır ve yaklaşan Türk tehdidine karşı koyabilecek en önemli şahsiyet hüviyetini kazanır. Oyunun başındaki ‘Mağripli’, ‘Berberi atı’, ‘kara koç’ ve ‘şehvet düşkünü Mağripli’ gibi nitelemeler yerini ‘Yiğit Othello’, ‘Soylu Othello’ ya da ‘Kahraman Othello’ gibi ifadelerle bırakır.

3. Sonuç

Böyle bir tehdit ve korku içersinde Venedik için Othello çok önemli rollere sahiptir. Dükün dediği gibi Othello Osmanlıya karşı savaşacak en önemli kişidir:

DUKE: The Turk with a most mighty preparation makesfor Cyprus: Othello, the fortitude of the place is best known to you. And though we have thjere a substitute of most allowed sufficiency; yet opinion, a more sovereign mistress of effects, throws a more safer voice on you: you must therefore be content to slubber the gloss of you new fortunes, with this more stubborn, and boist’rous expedition.

DÜK: Osmanlılar çok büyük bir hazırlıktan sonra Kıbrıs yolundadır. Othello, ada ne kuvvetle karşı koyabilir, en iyi siz biliyorsunuz. Orada iktidarına güvenilir bir valimiz var ama, bütün işlerde efendimiz olan efkarı umumiye sizi üstün tanıyor. Onun için, daha yani eriştığınız saadetin aydınlığını, inat ve şiddetle devam edecek olan bu seferin karartmasına razı olmalısınız.

(I. iii.)

Ortada savaş tehdidi ve korkusu olmadan ‘kara Mağripli’ yakıştırmaları savaş tehdidi altında “Kahraman, Yiğit ve Soylu Othello’ya dönüşmüştür. Buradaki dönüşümde politikanın insanlara verdiği değerin, kişiler için yürürlükteki politikaların ve politikacıların işine yaradığı müddetçe doğru orantılı olarak arttığı görülmektedir. Bunun aksi gerçekleşirse insanın politik olarak değeri ters orantılı olarak düşer. Bu farklı değerlendirmeler ahlaki bir tartışmayı da beraberinde getirir. Ancak politikaya göre kişisel ahlak ile politik veya devlet ahlakı, Machiavelli’nin (1469-1527) yıllar önce açıkladığı gibi, asla birbirine karıştırılmaması gereken iki ayrı mefhumdur. Bu ahlaksızlık veya iki yüzlülük değil, politikanın geçmişten günümüze sık sık başvurduğu metotlardan biridir. Politikaya göre insanın değerinin menkul değerler borsası gibi değişim göstermesi problemi çok eskiden beri uygulanana gelen bir metot olmasına karşın, bu konuyu ilk kez Nicolo di Bernardo dei Machiavelli *Hükümdar (Prience)* adlı kitabında açıkça ifade etmiştir. Machiavelli’ye göre, bu durum bir zorunluluktur, aksi taktirde hakim güçlerin saltanatını sürdürmesi imkansızdır. Machiavelli’nin açığa vurduğu sava göre, politikacının menfaatleri uğruna her şey serbesttir ve politik hayat ile özel hayatın ahlak ölçütleri bir birinden tamamen farklıdır. Kısaca, bir politikacının kişisel olarak ayıp, hile ve şiddet kabul edilen yollara başvurması mübah görülmektedir. Batı politika tarihinde bu tür değer yargılarının her an değiştiğini gösteren bir çok olaya rastlamak mümkündür. *Othello* bunlardan sadece bir tanesidir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Nazan. *Rönesans İngiltere’sinde Türkler*. İstanbul: Çağdaş Yayınları, 1990.
- Bacon, Francis. *Essays*, London: J. M. Dent and Sons, 1939.
- Boyce, Charles. *Shakespeare A to Z*. Ed. New York: A Roundtable Pres Book, 1993.
- Chute, Merchette. *An Introduction to Shakespeare*. New York: Scholastic Inc., 1989.
- Derrida, Jacques. *Writing and Difference*, London: Routledge, 1978.
- Eliot, T. S., *The Use of Poetry and Use of Criticism*, UK: Harvard University Pres, 1986.
- Greenblat, Stephen. *Renaissance Self-Fashioning*, Chicago: Chicago University Pres, 1980.
- Huntington, P. Samuel. *The Clash of Civilisations and the Remaking of the World Order*. London: Simon & Schuster, 1996.
- İnalçık, Halil. ‘The Heyday and Decline of Otoman Empire’, P. M. Holt, et.al. eds., *The Cambridge History of Islam*, Cambridge: Cambridge University Pres, 1970.

- Lewis Bernrd. *Islam and the West*, New York: Oxford University Pres, 1993.
- Machiavelli, Nicolo. *The Prience*, New York: Bantam Books, 1981.
- Moran, Berna. *Edebiyat Kuramları*, İstanbul: Cem Yayınevi, 1991.
- Plato. *Republic*, London: Wordsworth, 1997.
- Said, Edward. *Oryantalism*, Çev: Nezih Uzel. İstanbul: Pınar Yayınları, 1982.
- Shakespeare, William. *Othello*, London: Penguin, 1994.
- Shakespeare, William. *Othello*, Çev: Orhan Burian. İstanbul MEB Yayınları, 1996.
- Uzunçarşılı, İsmail. H. *Osmanlı Tarihi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1995.
- Wells, Stanley. *Shakespeare Studies*. Cambridge: Cambridge University Pres, 1996.
- Wynne-Devies, Marian. *Guide to English Literature*. Edinburg: Bloomsbury, 1995.